

МЕТАФОРА И МЕТОНИМИЈА

(74-75. час)

Метафора се запажа у опису појаве да једна ријеч има више значења, јер је основана на уочавању сличности међу предметима, односно појавама.

У реченици: „ **Брод** је у млазевима пропуштао воду у своје старо и зарђало **корито**“. Корито, у овој реченици, означава **труп, носећи дио, конструкцију**. Сличност је дата по облику (сличан кориту). Овдје видимо полисемичност.



Ријеч – **корито**.

Основно значење је „подужи суд начињен од дрвета, метала или бетона за прање рубља, храњење стоке....“



ПРЕНОС ЗНАЧЕЊА ЗАСНОВАН НА УОЧАВАЊУ СЛИЧНОСТИ ИЗМЕЂУ ДВА ПОЈМА, ДОБИЈЕН ПОРЕЂЕЊЕМ, ПРИ ЧЕМУ СЕ **ИМЕ ПОЈМА КОЈИ СЕ ПОРЕДИ НЕ ИЗРИЧЕ, КАО ШТО СЕ НЕ ИЗРИЧЕ НИ КОНСТРУКЦИЈА ПОРЕЂЕЊА** – НАЗИВА СЕ **МЕТАФОРА (ГРЧ. ΜΕΤΑΦΟΡΑ)**.

*Лексема, која означава непоменути појам, на који се мисли, кажемо да има **метафорско(пренесено) значење**.*

Лексеме у свакодневном говору:

Право значење:

(по) јести Дјеца су **појела** хљеб.

пити Жедни људи **пију** воду.

зуб Боли га **зуб**.

зглоб Ишчашио је **зглоб**.

гристи Пас **гризе** кост.

бакрен Купили смо **бакрену**
цезву.

златан Он има **златан** сат.

Пренесено значење:

Рђа је **(по)јела** метал.

Сува земља **пије** воду.

На тестери се сломио **зуб**.

Покварио се **зглоб** осовине.

Мраз **гризе** уши.

Изнад нас је **бакрено** небо (при заласку сунца).

Златно класје, сунце, златно дијете.

„ЈОШ **БАКРЕНО** НЕБО **РАСПАЉЕНО** СИЈА, И **ЦРВЕНИ**
РЕКА ОД ВЕЧЕРЊЕГ **ЖАРА**;
ЈОШ **ПОДМУКЛИ** ПОЖАР КАО ДА ИЗБИЈА
ИЗ **ЦРНЕ** ШУМЕ СТАРИХ ЧЕТИНАРА...“
(ЈОВАН ДУЧИЋ)

Живи пијесак; **живо** сребро;
Живо дијете (немирно); **Жив** дух;
Живо интересовање; **Ведро** чело;
Ведро расположење;
Горак живот; **горка** лаж....

право значење:

отворити кофер (конзерву, врата...);

висок човјек;

топла вода ;

широк пут;

освијетлити собу;

пренесено значење:

отворити самопослугу (пустити у рад);

високо мишљење, *висок* морал;

топао дочек;

широк поглед;

освијетлити проблем;

МЕТАФОРА ИГРА ВЕЛИКУ УЛОГУ У СТВАРАЊУ
ЛЕКСИКЕ И ЊЕНОГ БОГАТСТВА
У СВАКОМ ПРИРОДНОМ ЈЕЗИКУ, ПА И У СРПСКОМ.

МЕТОНИМИЈА (грч. metonymia – замјена имена)

Замјена једне лексеме другом лексемом с којом има логичку везу.

Пазите!

кипи

лонац....

Пазите!

„кипи“

„млијеко“ „у лонцу“

Метонимијски пренос:

- Именица, која означава средство узима да означи радњу, која се тим средством врши: Он живи од својих руку=„ Он живи радећи својим рукама “.
- Именица, која означава суд узима се да означи његов садржај: Поједе по који тањир и попије коју чашицу, па оде= „ ...(тањир) јела, чашицу (пића);
- Именица која означава материју узима се да означи предмет, који је од ње направљен: „Купили су сребро за трпезарију=„....(од сребра) прибор за јело“
- Глаголска именица, која означава радњу узима се да означи мјесто, вријеме, резултат вршења радње: Наћи ћемо се код улаза у позориште...

- ИМЕНИЦА, КОЈА ОЗНАЧАВА ОРУЂЕ УЗИМА СЕ ДА ОЗНАЧИ ОСОБЕ, КОЈЕ СЕ СЛУЖЕ ТИМ ОРУЂЕМ: „КАД УСТАНЕ КУКА И МОТИКА“....ЉУДИ, КОЈИ КОРИСТЕ ОРУЂЕ.
 - ИМЕНИЦА., КОЈА ОЗНАЧАВА ДИО ЦЈЕЛИНЕ, А УЗИМА СЕ ДА ОЗНАЧАВА ЦЈЕЛИНУ....НПР. ИМАТИ КРОВ НАД ГЛАВОМ....“КУЋУ“.
 - ИМЕНИЦА, КОЈА ОЗНАЧАВА УСТАНОВУ УЗИМА СЕ ДА ОЗНАЧИ ЉУДЕ ИЗ ТЕ УСТАНОВЕ. „ ЦИЈЕЛА ШКОЛА ГА ВОЛИ....“ СВИ ЉУДИ ИЗ ШКОЛЕ“.
 - ИМЕНИЦА, КОЈА ОЗНАЧАВА НАСЕЉЕНО МЈЕСТО, УЗИМА СЕ ДА ОЗНАЧИ СТАНОВНИКЕ ТОГ МЈЕСТА...БАЊАЛУКА ЈЕ ИЗАШЛА НА УЛИЦЕ....“СТАНОВНИЦИ БАЊАЛУКЕ СУ ИЗАШЛИ НА УЛИЦЕ“.

синегдоха (грч.
synekdoch=заједничко
узимање)=појава употребе дијела
неке цјелине за означавање дате
цјелине....имати кров – „имати кућу“.